

ZADAR

A „LEGMAGYARABB” TÖRTÉNELMŰ DALMÁCIAI KIKÖTŐVÁROS

▼ SZÖVEG: TINER TIBOR

Nincs még egy olyan adriai-tengerparti kikötő és turistaközpont, amely annyi szállal kötődne középkori történelmünkhöz, mint a horvátországi Zadar, magyar nevén Zára. Dalmácia „fővárosa” – kiemelkedő nemzetközi kereskedelmi jelentősége és tengerparti erődfunkciója révén – az 1110-as évek elejétől több mint három évszázadon át a magyar–velencei háborúskodás stratégiai fontosságú ütközőzónájában feküdt. Birtoklásáért velencei dózsék és magyar királyok egymást követő generációi vívtak elkeseredett harcokat

Első magyar uralkodóként 1105-ben Könyves Kálmán vonult be a városba, ahol látogatásának emlékét az 1066-ban alapított bencés monostorhoz és templomhoz (Crkva Sv. Marije) simuló harangtorony őrzi. A bőkezű királyi adományból felhúzott, a római kori Fórum helyét elfoglaló tágas tér szélén álló építmény alján körbefutó la-

FOTÓ: ISTOCKFOTO

FESTŐI FEKVÉS

ZÁRA VAD ÉS EGYEDI HÁTTERÉÜL
A DINÁRI-HEGYVIDÉK EGYIK
LEGLÁTÁNYOSABB PARTMENTI
VONULATA, A VELEBIT SZOLGÁL

tin felirat szerint: „... Kálmán, Magyarország, Horvátország és Dalmácia királya, saját költségén építtette és emelte Szűz Máriának ezt a tornyot.”

AZ OSTROMOK VÁROSA

Éppen 900 éve, a Könyves Kálmán halála (1116) után Velence által visszafoglalt Zára falai alatt lelte halálát Ordelafo Faliero (kb. 1070–1117), a 34. velencei dózse, aki II. István magyar király ostromló seregével vívott ütközetben esett el. Faliero a Köztársaság egyik leghíresebb dózséja volt, akinek nevéhez

a Szent Márk-katedrális világhírű főoltára, a 15 cm vastag arannyal beborított Pala d'oro elkészítése fűződik. Az ötvösmesterek nem véletlenül örökítették meg az oltár neves mellékalakjai között a dózse személyét is, aki a Szentföldről hajóval Velencébe szállított nagy mennyiségű arany, drágakő, valamint zománctárgy jelentős részét berakatta a főoltárba...

A HARANGTORONY

KÖNYVES KÁLMÁN BŐKEZŰ
ADOMÁNYÁBÓL ÉPÜLT
AZ EGYKORI RÓMAI FÓRUM MELLETT
ÁLLÓ SZŰZ MÁRIA-TEPLOM
ZÁRÁBAN

FÖLDGÖMB VILÁGLÁTÓ A TREND FM-EN
CSÜTÖRTÖKÖNKÉNT 16.35-KOR.
A RÁDIÓBAN VENDEGÜNK A TÉMÁRÓL:
TINER TIBOR

TREND FM 94.2
GAZDASÁGI RÁDIÓ CSOPORT

KORÁBBI MŰSORAINK MEGHALLGATHATÓK:
WWW.TRENDFM.HU

ORDELAFO FALIERO DÓZSE ALAKJA
A VELENCEI SZENT MÁRK-
KATEDRÁLIS PALA D'ORO OLTÁRÁN.
ZÁRA FALAINÁL, A MAGYAROKKAL
VÍVOTT CSATÁBAN ESETT EL

85 évvel később Zára ismét sorsdöntő magyar–velencei ütközet színhelye volt. A már 1167-től III. István, majd öccse, III. Béla magyar királyok uralma alá került Dalmáciát és annak legnagyobb városát, Zárát egészen 1202-ig hiába próbálták a velenceiek visszahódítani. Ám az akkor megindult negyedik kereszties hadjárat során a Szentföldre tartó 10 000 keresztény zsoldos támogatásával Velencének sikerült bevennie a tengerparti erősséget. A Köztársaság

J. TINTORETTO: „ZÁRA OSTROMA” C. FESTMÉNYÉNEK RÉSZLETE
A DÓZSEPALOTA SZAVAZÓTERMÉBŐL. 1202-BEN VELENCENEK CSAK A KERESZTES HAD
SEGÍTSÉGÉVEL SIKERÜLT BEVENNIE A VÁROST

ugyanis csak Zára elfoglalása fejében volt hajlandó a hatalmas kereszties sereg velencei hajókon való szállítására és a hadjárat anyagi támogatására. Az 1202. évi zárai diadalt örökíti meg J. Tintoretto 1584-ben készült, „Zára ostroma” c. festménye, amely a dózsepalota szavazótermének (Sala della Scrutinio) egyik falát díszíti.

Könyves Kálmán hódításait követően Zarában magyar koronás fő csak évszázadokkal később, I. (Nagy) Lajos személyében járt.

Anjou-házból való királyunk a Dalmácia feletti magyar fennhatóság visszaszerzése érdekében a 14. század 40-es éveiben többször is megkísérelte a város bevételeit, ám tartós sikerrel csak 1357-ben járt. A város szabadalmainak és kiváltságainak megerősítését is szolgálta a Velencével megkötött ún. zárai békeszerződés, amelyet a Szent Ferenc-templom és -kolostor (Crkva i franjevački samostan Sv. Frane) sekrestyéjében, Lajos jelenlétében írtak alá.

AZ EZÜSTSZARKOFÁG

Nagy Lajos második feleségének, Kotromanić Erzsébet királynénak köszönheti a város védőszentje, Szent Simeon színezüst ereklyetartójának elkészíttetését.

Az Újtestamentum szerint az újszülött Jézust a keresztvíz alá tartó öreg pap, a szentté avatott Simeon maradványait – melyek az 1200-as évek elején Konstantinápolyban voltak – a legenda szerint egy velencei nemes szerette volna titokban hazájába szállítani, de úton hazafelé Zarában megbetegedett és meghalt. Ám ezt megelőzően még kivitetett a helyi temetőbe egy cédrusfa ládát, amiben állítása szerint útközben meghalt testvéreinek teste pihent. A velencei halála után a nála megtalált dokumentumokból viszont kiderült, hogy a láda egy bibliai szent ma-

radványait rejti. A záraiak rögvést kiásták a ládát, amelyet nagy pompával vitettek a közeli Szűz Mária kolostor temetőjébe, és városukat Szent Simeon oltalma alá helyezték. Az ereklye a későbbiekben átkerült a város ma is álló ókeresz-

A helyi hagyomány szerint ekkor történt, hogy a királyné észrevétlenül letörte a szent egyik kisujját és azt a kebelébe rejtette.

tény templomába, amelyet a 14. századi gótikus átépítését követően Szent Simeonról neveztek el (Crkva Sv. Šimuna).

1377-ben – húsz évvel férje diadalmas bevonulása után – Erzsébet is elzarándokolt Zarába, hogy Szent Simeonhoz könyörögjön a Nagy Lajos által hön áhított fiú utód

megszületése érdekében. (Lajosnak ugyanis csupán lányai születtek.) A helyi hagyomány szerint ekkor történt, hogy a királyné észrevétlenül letörte a szent egyik kisujját, és azt a kebelébe rejtette. Abban bízott, hogy az ereklye birtoklása – annak csodatévő ereje révén – biztosan hozzásegíti a fiúszüléshez. Büntetése azonban nem maradt el: a királyné keze megbénult. Erre bűnbánólag visszavette az általa elorozott ujját, s betegségéből fölépülve fogadást tett, hogy a szent tetem számára ezüstsarkofágot készíttet. Kivitelezésével a kor egyik leghíresebb ötvösmesterét, a milánói származású, akkor Zarában működő Franciscót (Franciscus de Mediolano) bízta meg, akinek ehhez hatalmas mennyiségű (250 kg) színezüst felhasználását engedélyezte.

AZ 1380-BAN ELKÉSZÜLT SZENT SIMEON-SZARKOFÁG, A KÖZÉPKORI EURÓPAI ÖTVÖSMŰVÉSZET KIEMELKEDŐ KÉPVISELŐJE
KATOLIKUS ZARÁNDOKOK TÍZEZREI KERESIK FEL MINDEN ÉVBEN. OLDALAIN VÁLTOZATOS DOMBORMŰVEK ÉS FELIRATOK DISZLENEK. LÁTHATJUK A VÁROSBAN ÜNNEPÉLYESEN BEVONULÓ NAGY LAJOS ÁBRÁZOLÁSÁT, AHOGY A HELYI ELŐKELŐSÉGEK HÓDOLATTAL FOGADJÁK A VELENCE URALMA ALÓL FELSZABADÍTÓ MAGYAR KIRÁLYT. DE ITT VAN A KEGYES ADOMÁNYOZÓT, KOTROMANIĆ-ERZSÉBET KIRÁLYNÉT DICSSÓÍTÓ GÖRÖG FELIRAT IS, AKI 250 KG SZÍNEZÜST FELHASZNÁLÁSÁT ENGEDÉLYEZTE A SZARKOFÁGOT ELKÉSZÍTŐ ÖTVÖMESTERNEK

ÉVTIZEDEKRE BIZTOSÍTOTTA A DALMÁCIA FELETTI MAGYAR URALMAT AZ ZÁRAI BÉKESZERZŐDÉS SZENT FERENC-TEPLOMBAN ŐRZÖTT MÁSOLATA

NÁPOLYI LÁSZLÓ, ANJOU-HÁZBELI TRÓNKÖVETELŐ
MEGKORONÁZÁSA ZÁRÁBAN C. MEDOVIĆ FESTMÉNYÉN
LUXEMBURGI ZSIGMOND VETÉLYTÁRSA 100 EZER FORINTÉRT
ELADTA A VÁROST VELENCÉNEK

A zárai Szent Simeon-templom az oltára felett álló ezüstsarkofágnak köszönhetően évszázadok óta Európa-szerte ismert katolikus zarándokhely.

A három évig tartó munka eredménye 1380-ra született meg: egy 192 cm hosszú, 63 cm széles és 127 cm magas, kívül és belül egyaránt ezüstdomborművekkel és vert ezüstlemezekkel borított, Anjou-liliomokkal díszített sarkofág. Az összesen 30, gondosan kidolgozott, Szent Simeon életét, Zarába jutásának történetét, valamint az ereklye elkészítésének előzményeit és folyamatát egyaránt bemutató dombormű között számunkra a legérdekesebbek: Nagy Lajos Zarába történet bevonulásának (1357 szeptembere) ábrázolása – ahol az eléje járuló helyi előkelők magukkal hozzák Szent Simeon koporsóját –, továbbá az ezüstsarkofágot Szent Simeonnak térden állva felajánló Erzsébet királyné és előtte

imádkozó három leánya megjelenítése. A zárai Szent Simeon-templom az oltára felett álló ezüstsarkofágnak köszönhetően évszázadok óta Európa-szerte ismert katolikus zarándokhely. Ám ez a becses, az UNESCO által is kiemelten védett művészeti világörökség napjainkban már nem tud öklök régi fényében. Domborműveit az idő erősen megkoptatta, a sarkofágot eredetileg tartó négy, tömör ezüsből öntött angyal a háborús idők hadisarcái következtében „elrepült”, hiányukat bronz-angyalokkal pótolták. Emiatt is készült az ereklyetartóból még a 19. század végén egy hű másolat (lényegesen kevesebb ezüst felhasználásával), amelyet 1896-ban a budapesti millenniumi ünnepeken is kiállította. Az ereklye eredeti szépségét felidéző másolat Zágrábban, a Horvát Tudományos és Művészeti Akadémia előcsarnokában áll.

ELADVA, VELENCÉNEK

1403. augusztus 5-én, magyar főurak és püspökök jelenlétében a Szent Kreseván-templomban (Crkva Sv. Krševana) koronázta magyar és horvát királlyá az esztergomi érsek a pápai legátus által megáldott alkalmi koronával az Anjou-házból való, éppen 640 éve született Nápolyi Lászlót (1377–1414). A ceremóniát örökölte meg 1905-ben készült, „Nápolyi László megkoronázása 1403-ban” című, historikus festményén Celestin Medović, a horvát történeti festészet neves képviselője.

Dicstelen epilógus: a Szent István koronájáért Luxemburgi Zsigmonddal vívott esélytelen küzdelem eredményeként a magyar trón megszerzéséről 1409-ben végleg lemondó László dalmáciai birtokait – köztük Zárát is – 100 ezer aranydukátért képes volt eladni Velencének. Dalmácia fővárosa többé nem is került vissza Magyarországhoz...

TINER TIBOR
KÖZGAZDÁSZ-GEOGRÁFUS,
A MAGYAR KÖTÖDÉSŰ EURÓPAI
EMLEKHELYEK, KULTURÁLIS
ÉRTÉKEK RAJONGÓJA

SZEGEDI SZABADTÉR 1 JÁ7ÉKOK

Puccini
TOSCA
opera
06. | 30., 07. | 01.

Johnson – Andersson – Ulvaeus
MAMMA MIA!
musical
07. | 06., 07., 08.

Comden – Green – Freed – Brown
ÉNEK AZ ESŐBEN
musical
07. | 14., 15., 16.

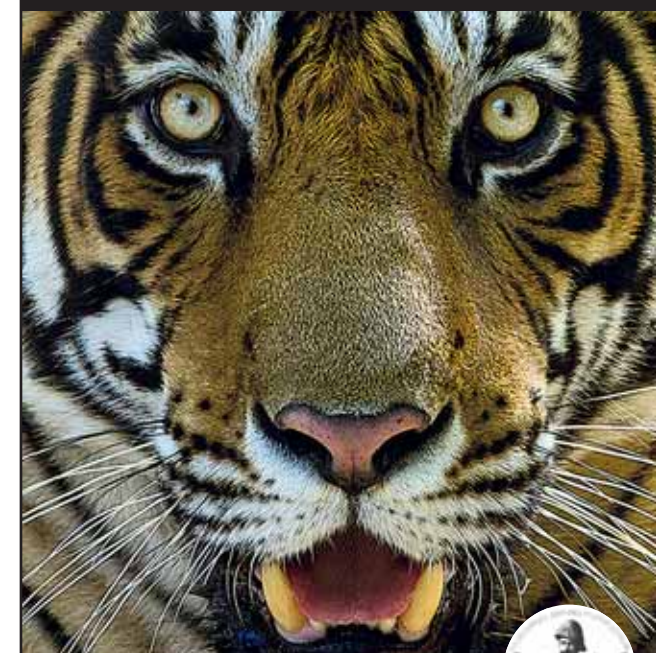
Shakespeare
VÍZKERESZT, VAGY AMIT AKARTOK
vígjáték
07. | 28., 29., 30.

Menken – Schwartz – Parnell
A NOTRE DAME-I TORONYŐR
musical
08. | 11., 12., 13., 18., 19., 20.

SZEGEDI SZABADTÉRI www.szegediszabadteri.hu

TELEKI SÁMUEL FELFEDEZŐ KLUB UTAZÁSOK A GÖRGÉNYI-HAVASOKTÓL AZ ALTÁJIG ÉS ALASZKÁIG

A DZSUGEL KÖNYVE...

Tigris és nagyvad expedíciók nyomán India leghíresebb tigris rezervátumaiban és nemzeti parkjaiban
MAGYARORSZÁG EGYETLEN INDIAI BIG5 PROGRAMJA!

2017. december 4-16.

14 fős kiscsoport, magyarul és angolul beszélő indiai szakvezetőkkel
Szállás: 4**** + és 5***** luxus hotelekben, nemzeti parki De Luxe vadon resortokban
Ellátás: Félpanzió (reggeli és vacsora) a városokban, teljes ellátás a nemzeti parkokban

Széchenyi Zsigmond Nahar, illetve R. Kipling A Dzsungel könyve c. munkáinak / történeteinek nyomát követve, 9 napot töltünk India „tigrisben és nagyvadakban leggazdagabb” vadonjaiban – Bombay, Calcutta vagy bármely más város forgatagát messziről elkerülve...

A „Nahar” világa – Delhi, a mogulok ajándéka - Kanha Nemzeti Park és Tigris Rezervátum - Rudyard Kipling (1865-1936) élete és indiai munkássága - Bandhavgarh Nemzeti Park és Tigris Rezervátum - Kaziranga Nemzeti Park és Tigris Rezervátum - Pench Nemzeti Park és Tigris Rezervátum - 9 szafari - 2 elefánt szafari

897 000 Ft

+ repülőjegy + vízum

JELENTKEZÉS Gőgös Norbert | +36 30 250 2765
norbert@telekiszabadeszok.hu | www.telekiutak.hu
| Licence: U-001681/2015